

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 lutego 2017 r. Sąd Rejonowy w Zgierzu, w sprawie z powództwa A. S. przeciwko od (...) SA w S.:

- umorzył postępowanie w zakresie kwoty 1583,11 zł;
- zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4340,57 złotych z ustawowymi odsetkami od 26 maja 2015 r. do 31 grudnia 2016 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;
- oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
- ustalił, że strony ponoszą koszty postępowania na zasadzie stosunkowego rozdzielenia kosztów, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło po ustaleniu, że 1 stycznia 2015 r. powstała szkoda w pojeździe powódki marki V. (...). Samochód ubezpieczony był w ramach Autocasco w (...) S.A. - w wariantcie serwisowym. Zgodnie z § 18 ust. 2 i § 19 ogólnych warunków ubezpieczenia pojazdów mechanicznych od utraty, zniszczenia lub uszkodzenia (Autocasco) należących do klientów indywidualnych E. Hestia, wysokość odszkodowania to kwota odpowiadająca rozmiarowi szkody po jej pomniejszeniu o kwotę udziału własnego (w przypadku jego wprowadzenia do umowy).

Rozliczeń szkód częściowych dotyczy § 24 OWU. Szkody częściowe mogą być rozliczane według metody kosztorysowej (na podstawie wyceny dokonanej w oparciu o system A.), bądź według metody serwisowej (na podstawie faktury dokumentującej naprawę pojazdu przez zakład dokonujący tej naprawy). W przypadku szkody częściowej, zakład ubezpieczeń ustala wysokość odszkodowania w kwocie odpowiadającej kosztom naprawy, przyjmując ceny usług i części zamiennych obowiązujące w Polsce w dniu ustalenia odszkodowania z zastrzeżeniem § 25-29. Przy metodzie kosztorysowej rozmiar szkody częściowej oraz wysokość odszkodowania ustalana jest z uwzględnieniem stawki za roboczogodzinę w wysokości 65 zł brutto za prace blacharskie, lakiernicze i mechaniczne (§ 25 ust. 2 OWU) oraz średnich cen brutto części alternatywnych oraz materiałów (ust. 3). Jeśli A. nie zawiera cen części alternatywnych, do rozliczenia przyjmuje się zawarte w nim ceny brutto części oryginalnych pomniejszone o zużycie eksploatacyjne 50 % dla pojazdów z okresem eksploatacji powyżej 5 lat do 6 lat włącznie. Jeżeli ceny brutto części alternatywnych są wyższe od cen części oryginalnych z uwzględnieniem zużycia eksploatacyjnego, uwzględnia się ceny niższe. Przez części alternatywne należy rozumieć części, których producent zaświadcza, że są one tej samej jakości, co oryginalne komponenty dla danego typu pojazdu (§ 3 ust. 3 OWU).

Powódka zgłosiła szkodę ubezpieczycielowi, który wyliczył koszt naprawy uszkodzonego pojazdu na kwotę 1583,11 zł brutto. Pozwany zastosował stawkę za roboczogodzinę w wysokości 65 zł brutto, ceny dostępnych części zamiennych (w przypadku ich braku zastosowano części oryginalne) oraz urealnienie na ceny części zamiennych w wysokości 50 %.

Koszt naprawy uszkodzonego pojazdu przy przyjęciu stawki za roboczogodzinę w wysokości 65 zł brutto, cen części alternatywnych oraz materiałów w okresie powstania szkody, a w przypadku ich braku, cen części oryginalnych pomniejszonych o zużycie eksploatacyjne w wysokości 50 %, wynosi 2435,52 zł.

Koszt naprawy uszkodzonego pojazdu przy przyjęciu stawki za roboczogodzinę w kwocie 90 zł netto oraz cen oryginalnych części zamiennych wynosi 8089,41 zł brutto. Stawka 90 zł na datę szkody stosowana była powszechnie w nieautoryzowanych warsztatach naprawczych. W autoryzowanych warsztatach stawka ta wynosiła 120-150 zł za roboczogodzinę. Koszt naprawy przy przyjęciu zamienników oryginalnych części zamiennych o jakości zgodnej z częściami oryginalnymi wynosi 4487,50 zł netto (5519,63 zł brutto). Zastosowanie zamienników o jakości zgodnej z częściami oryginalnymi przywraca pełną sprawność techniczną, użytkową i estetyczną uszkodzonego pojazdu. Przy przyjęciu stawki 135 zł za roboczogodzinę, koszt naprawy lakierniczej i blacharskiej łącznie wynosiłby 985,50 zł netto

w wycenie uwzględniającej ceny części oryginalnych jak i w wycenie uwzględniającej ceny części zamiennych. Wyceny te nie uwzględniają pomniejszenia cen części zamiennych z uwagi na zużycie eksploatacyjne.

Z powódką indywidualnie uzgodniono, czy koszt naprawy ma uwzględniać części nowe i amortyzację. Nie miała natomiast wpływu na pozostałe postanowienia umowne, określające sposób wyliczenia szkody.

Sąd Rejonowy uznał powództwo za częściowo zasadne. Powódka wprawdzie zawarła umowę z wariantem serwisowym, jednak wobec braku faktur za naprawę, szkodę należało rozliczyć w wariantcie kosztorysowym. Nie było to kwestionowane przez strony. W § 18 OWU wskazano, iż wysokość odszkodowania to kwota odpowiadająca rozmiarowi szkody. W § 25 ust. 1 pkt 2 zastrzeżono jednakże, iż przy metodzie kosztorysowej rozmiar szkody częściowej oraz wysokość odszkodowania ustalana jest z uwzględnieniem stawki za roboczogodzinę w wysokości 65 zł brutto za prace blacharskie, lakiernicze i mechaniczne.

W ocenie Sądu Rejonowego, powyższe postanowienie stanowi niedozwolone postanowienie umowne. Wskazując na przesłanki uznania postanowienia umownego za klauzulę niedozwoloną, wynikające z art. 385¹ k.c., sąd I instancji podkreślił, że ubezpieczyciel w umowie zawartej z powódką zobowiązał się do naprawienia ewentualnej szkody w pojeździe. Zgodnie z § 18 OWU, wysokość odszkodowania to kwota odpowiadająca rozmiarowi szkody. Jednocześnie postanowienia OWU w zakresie sposobu naprawienia tej szkody w sposób oczywisty nakazują wyliczać wartość szkody niezgodnie ze stanem rzeczywistym przy przyjęciu zaniżonej stawki za roboczogodzinę. Rzeczywiste stawki w nieautoryzowanych warsztatach wynoszą średnio 90 zł/h, a w warsztatach autoryzowanych 120-150 zł/h (średnio 135 zł/h). Poszkodowany ma przy tym prawo dokonać naprawy w warsztacie autoryzowanym. Stawka przyjęta przez ubezpieczyciela jest zatem ponad dwukrotnie niższa od rzeczywistej, co stanowi rażące naruszenie interesów konsumenta.

W pozostałym zakresie postanowienia OWU mające zastosowanie w niniejszej sprawie nie stanowiły w ocenie Sądu Rejonowego postanowień niedozwolonych. Zamienniki o jakości zgodnej z częściami oryginalnymi pozwalają na przywrócenie stanu pojazdu do stanu sprzed szkody. W wariantcie przyjętym przez biegłego, koszt naprawy uszkodzonego pojazdu nie uwzględniał natomiast zużycia eksploatacyjnego, gdyż został wykonany przy użyciu zamienników. Postanowienia OWU przewidujące zastosowanie przy wycenie szkody zużycia eksploatacyjnego części zamiennych nie stanowią niedozwolonych postanowień umownych. Faktem jest, że w czasie eksploatacji części samochodowe ulegają bowiem zużyciu. Uwzględnienie ich amortyzacji nie stanowi zatem rażącego naruszenia interesów konsumenta. Poza tym kwestia dokonania naprawy przy użyciu części oryginalnych czy zamiennych oraz zastosowania amortyzacji, tj. zużycia eksploatacyjnego została uzgodniona z powódką indywidualnie podczas zawierania umowy.

Uwzględniając powyższe, Sąd Rejonowy wyliczył koszt naprawienia uszkodzonego pojazdu z uwzględnieniem rzeczywistych stawek za roboczogodzinę w autoryzowanych warsztatach naprawczych (135 zł) oraz przy zastosowaniu ceny części zamiennych o jakości zgodnej z oryginalnymi. W konsekwencji przyjął koszt naprawy uszkodzonego pojazdu na kwotę 4816 zł netto (5923,68 zł brutto). Tę kwotę pomniejszył o 1583,11 zł przyznane dobrowolnie przez pozwanego. Dlatego na rzecz powódki zasądził 4340,57 zł. W pozostałym zakresie sąd I instancji oddalił powództwo jako niezasadne.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiodła strona pozwana. (...) SA w S. zaskarżyło wyrok w całości. Pozwany podniósł następujące zarzuty:

- naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 479³⁶ i nast. k.p.c. poprzez bezpodstawne orzeczenie przez Sąd Rejonowy o uznaniu postanowienia wzorca umowy za niedozwolone, co miało decydujący wpływ na treść orzeczenia;
- naruszenie art. 385¹ k.c. § 1 zd. 1 k.c. poprzez uznanie, że treść § 25 OWU doprowadziła do zawarcia umowy krzywdzącej uzasadniony interes konsumenta i nie wiąże powódki.

W konkluzji pozwany sformułował wniosek o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w pkt II i oddalenie powództwa w całości,
- zmianę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu, tj. pkt 4 wyroku poprzez zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania pierwszej instancji, jak również kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Podczas rozprawy apelacyjnej, w dniu 30 maja 2017 roku, pełnomocnik powódki wniósł o oddalenie apelacji pozwanego i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Ustalenia faktyczne i ocena prawna przedstawiona w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia przez Sąd Rejonowy, znajdują pełną akceptację Sądu Okręgowego.

Jakkolwiek w apelacji znalazł się zarówno zarzut naruszenia prawa procesowego, jak i prawa materialnego, to w istocie apelujący zmierza do wykazania, że sąd I instancji nie był uprawniony do samodzielnej oceny wskazanego powyżej postanowienia umownego za niedozwolone. Innymi słowy nie był uprawniony do zastosowania przepisu art. 385¹ k.c. Apelujący uznaje bowiem, że orzekanie w tym zakresie pozostaje wyłączną kompetencją sądu ochrony konkurencji i konsumentów.

Ze stanowiskiem apelującego nie można się zgodzić. Obowiązujące przepisy przewidują bowiem kontrolę treści postanowień zawartych we wzorcach umów zarówno o charakterze incydentalnym, jak i abstrakcyjnym.

Kontrola abstrakcyjna (do której odwołuje się apelujący) polega na badaniu treści postanowień wzorca umowy w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i jest dokonywana niezależnie od tego, czy między stronami doszło do zawarcia umowy z wykorzystaniem tego wzorca umowy. Jest to kontrola dokonywana przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w postępowaniu odrębnym w sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone. Regulacja dotycząca kontroli abstrakcyjnej była umieszczona w przepisach D. IVa i IV b Kodeksu postępowania cywilnego, regulujących postępowanie w sprawach z zakresu ochrony konkurencji i konsumentów. Część tych przepisów została uchylona ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 1634). Ustawodawca nie zaniechał jednak kontroli abstrakcyjnej postanowień zawartych we wzorcach umów, lecz przeniósł regulację do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 229).

Konsekwencją dokonania kontroli abstrakcyjnej jest wyeliminowanie z obrotu postanowień wzorców umowy, które były przedmiotem badania i zostały zakwalifikowane jako klauzule abuzywne. Jej celem jest ochrona interesu publicznego w postaci zbiorowego interesu konsumentów, przy czym pośrednio może dojść do realizacji indywidualnego interesu konsumenta, który wystąpił z powództwem. Ponadto prawomocne wyroki Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów charakteryzują się rozszerzoną prawomocnością, tzn. od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, wywołują skutki wobec osób trzecich.

W odróżnieniu od kontroli abstrakcyjnej, kontrola incydentalna polega na badaniu treści postanowień konkretnej umowy. Może być dokonana w każdym postępowaniu sądowym, w którym strona powołuje się na fakt inkorporowania do treści umowy niedozwolonych postanowień umownych. Skutkiem kontroli incydentalnej jest wyłącznie stwierdzenie bezskuteczności konkretnego postanowienia umowy na podstawie art. 385¹ § 1 k.c. Stosując ją sąd udziela ochrony indywidualnemu interesowi konsumenta, a wydany wyrok wiąże tylko strony danego postępowania.

W realiach rozpoznawanej sprawy Sąd Rejonowy dokonał incydentalnej kontroli wzorca umownego, zawartego w OWU. W jej wyniku uznał za niewiążące powódkę postanowienie nakazujące stosować stawkę roboczogodziny 65 złotych przy wyliczaniu należnego jej świadczenia z umowy autocasco. W konsekwencji należne powódce świadczenie zostało obliczone zgodnie z zasadami określonymi w OWU, ale przy uwzględnieniu przeciętnej stawki roboczogodziny, obowiązującej na rynku (...).

Sąd Okręgowy w pełni podziela ocenę, że omawiane postanowienie umowne stanowi klauzulę abuzywną. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Rejonowy szeroko i przekonująco uzasadnił swoje stanowisko. Nie ma potrzeby powtarzać w tym miejscu tej argumentacji. Dodać jedynie należy, że ocena sądu I instancji znajduje potwierdzenie w zebranych materiale dowodowym. Sąd Rejonowy oparł się na opinii biegłego z zakresu techniki samochodowej. Z opinii wynika jednoznacznie, że stawka przyjęta przez pozwaną Zakład (...) do likwidacji szkody w wariantcie kosztorysowym nie jest stawką rynkową. Co istotne, jest mocno zaniżona i nawet nie zbliża się do stawek rynkowych. Pozwany nie kwestionował opinii biegłego. Nie podważa jej również w apelacji, ograniczając się jedynie do kwestionowania dopuszczalności kontroli incydentalnej wzorca umownego i powołując na abuzywne postanowienie umowne.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, iż apelacja nie zawiera uzasadnionych zarzutów mogących podważyć stanowisko Sądu Rejonowego, a tym samym jako bezzasadna podlega oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł z mocy art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 2 pkt 3 oraz § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U.2015.1800 ze zm). Na koszty te złożyła się kwota 450 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego.